

MIRAN KELVIŠAR

## Hagioterapija v okviru zdravja

Hagioterapija je novost tako na znanstvenem kot tudi na terapevtskem področju. Gre namreč za nov pristop k človeku, saj hagioterapija raziskuje človekovo duhovno dušo, njene ranjenosti, travmatiziranosti, njene bolezni in nemoči ter te rane diagnosticira in zdravi. Utemeljitelj hagioterapije je prof. Tomislav Ivančić iz Zagreba, priznani teolog in nekdanji predstojnik katedre za Osnovno bogoslovje na Teološki fakulteti iz Zagreba ter član Mednarodne teološke komisije.

### *Nastanek in razvoj hagioterapije*

Na začetku je potrebno poudariti, da je hagioterapija najprej sad osebnega raziskovanja in tudi sad osebnega izkustva vere, v katero je T. Ivančić začel uvajati svoje študente v Zagrebu, ko je l. 1971 prišel iz Rima z dokončanim doktoratom. V tem času se je postopoma pod njegovim vodstvom izoblikovala Skupnost MiR, ki že 40 let opravlja poslanstvo hagioterapije in nove evangelizacije po njegovi metodi. Temu so sledili mnogi njegovi odmevni seminarji za novo evangelizacijo po vsem svetu, ki so narekovali potrebo po duhovni terapiji.

Hagioterapija ima torej svoje korenine v vzorcu starokrščanskega katehumenata, katerega je prof. Ivančić uporabil pri ustvarjanju svojega praktičnega modela nove evangelizacije.<sup>1</sup> V tretjem delu tega modela oz. knjige se izvaja očiščevanje in razsvetljevanje človeka na poti v Cerkev.<sup>2</sup> Po nekem času se je uporabljal ta tretji del katehumenata kot poseben način pomoči ljudem v njihovih

problemih, krizah, slabostih in boleznih. Tako se je v Zagrebu ustanovil Center za duhovno pomoč. To delo je potrebovalo tudi naziv in leta 1994 se je uvedlo ime hagioterapija. Čez nekaj časa se je pokazala potreba, da se to delo raziskovalno in znanstveno podkrepi. K temu raziskovalnemu razvoju hagioterapije sta prof. Ivančiča spodbudila še posebej vojna in trpljenje mnogih na Hrvaškem ter okrožnica sv. Janeza Pavla II, *Salvifici dolores* (O odrešenjskem trpljenju)<sup>3</sup>. Papež Janez Pavel II. v tej okrožnici govori o simptomatskih boleznih na somatskem področju, ki so izzvane z duhovnim trpljenjem. Ravno tako govori, da obstaja duhovno trpljenje, ki je težje od telesnega, toda še težje ga je diagnosticirati in zdraviti.<sup>4</sup>

Čeprav je bila praktična izvedba hagioterapije na začetku ista kot t. i. molitve za notranje ozdravljanje, pa je hagioterapija šla dalje svojo samostojno pot in njeno nadaljnje raziskovanje človekove duhovne dimenzije je pokazalo, da obstajajo mehanizmi duha, ki lahko pomagajo pri ozdravljanju človekove duhovne duše. Takšna je npr. modrost, ki lahko vsestransko ozdravi kognitivne nemoči duhovne dimenzije. Takšna je tudi eksistencialna človekova stvarnost, ki išče smisel, kako bi lahko bil človek smiselno bitje. Transcedentalen pristop k človeku in njegovi moralno-etični dimenziji odpira možnost h gotovosti, da se človek odloči za zdravo moralno življenje.

Leta 2006 je bil v Zagrebu organiziran prvi znanstveni simpozij o hagioterapiji, na katerem smo sodelovali tudi Slovenci. Od l. 2000 v Zagrebu pod vodstvom prof. Ivančiča potekajo vsakoletna izobraževanja in usposabljanja za delo v hagioterapiji. Najprej so bile to t. i. Šole iz hagioterapije, ki pa so od l. 2008 dalje prerasle v mednarodni študij iz hagioterapije. Tisti, ki spremljajo razvoj hagioterapije zadnjih desetih let, upravičeno menijo, da je hagioterapija na osnovi novih znanstvenih odkritij in spoznanj doživela izjemen razvoj in po zaslugi prof. T. Ivančiča se je izoblikovala nova generacija hagioasistentov.<sup>5</sup>

Hagioterapevtski duhovni pristop ima svoj izvor v znanstvenem raziskovanju duhovne dimenzije in posebno možganov ter člove-

kove zavesti, pomnjenja in spominjanja, verovanja, prav tako pa tudi raziskovanja na področju genetike in nevroznanosti.

### *Pojem hagioterapije, njen predmet in naloge*

Beseda hagioterapija je sestavljena iz dveh grških besed, in sicer iz besede *hagios* – svet in iz besede *therapeuo* – zdraviti. Gre za zdravljenje svetega.<sup>6</sup> S tem ne mislimo samo na svetost terapije, ampak predvsem na človekovo duhovno dušo oz. dimenzijo, ki nam je podarjena od Boga. Prof. Ivančić poudarja, da ima samo človek duhovno dušo in da se po njej bistveno razlikuje od vseh drugih živih bitij. Nimajo je ne rastline, ne živali, ne angeli. Človeška duša je ena, ima pa svoj vegetativni, psihični in duhovni del. Ta duhovni del raziskuje hagioterapija, ki išče terapevtske postopke za ozdravljanje njenih travm, ran in bolezni. Tako je predmet delovanja hagioterapije človekovo duhovno področje, saj je objekt njenega raziskovanja in terapevtskega delovanja človekova duhovna duša oz. nesmrtna duša<sup>7</sup>. Drugače pa se ime hagioterapija pojavlja že v srednjem veku, ko so mnogi romali na grobove svetnikov in tam doživeli duhovna ozdravljenja, ki so jih poimenovali s tem nazivom.

Hagioterapija raziskuje torej človekovo duhovno dušo in njeno zdravje. Ta duhovna duša z močjo duha oživlja človekovo psihično dušo in človeško telo, kar naredi človeka specifično človeka. To pomeni, da je celoten človek prežet z duhovno dimenzijo. Ivančić vidi bistvo človeka ravno v tem, da ima duhovno življenje, ki se v človeškem bitju nahaja nekje med psiho in religioznostjo. Versko duhovno življenje je po njegovem gledanju življenje Svetega Duha v človeku, ki ga odrešuje in dela Bogu podobnega. Za človeka pa pravi, da ni čisti duh, kot so angeli, ampak da je duhovna duša, kakor je nositeljica vegetativnega življenja vegetativna duša, psihičnega življenja pa psihična duša. Zato hagioterapija ni konkurenca ne medicini niti psihologiji, ki raziskuje psihično dušo, saj hagioterapija raziskuje duhovno dušo, njene zakonitosti in zakonitosti

duha. Človekovo duhovno področje je torej njeno avtonomno področje raziskovanja. Pri tem ji še posebej pomagajo najnovejša znanstvena odkritja na področju antropoloških znanosti, posebno filozofska in teološka antropologija ter druge teološke vede, pa tudi najnovejši dosežki nevrologije in drugih znanosti. Ker hagioterapija gradi svoje delovanje na kompetenci strokovnega oblikovanja in formacije v lastni karizmi, je ne smemo enačiti s karizmatično molitvijo ali z molitvami za notranje ozdravljenje, niti s kakšnimi drugimi alternativnimi praksami, saj je njen način delovanja popolnoma drugačen.

Ko govorimo o nalogah hagioterapije, mislimo s tem predvsem na štiri področja njenega delovanja. Glavne naloge hagioterapije so naslednje:

- a. odkriva in raziskuje zakonitosti človekove duhovne dimenzije in duhovne zakonitosti ter zakone duha,
- b. odkriva in raziskuje različne duhovne bolezni in patologijo človekove duhovne duše,
- c. diagnosticira različne duhovne bolezni in trpljenje,
- d. izvaja duhovno terapijo.

Tako hagioterapija obsega področja antropologije, duhovne patologije in diagnostike ter terapije. Hagioterapija je zato *sistematična strokovna duhovna pomoč*, ki jo mora dobro izobraženi in duhovno formirani hagioasistent vsekakor obvladati in poznati. Hkrati je tudi »*duhovna karitas in delo Cerkve za svet*«<sup>8</sup>, saj gre za duhovno pomoč človeku, ki trpi. Hagioterapija je tudi *duhovna medicina*, saj pri njenem delu uporabljamo marsikatero medicinske izraze, ki nam terminološko jasneje in natančneje predočijo, za katere vsebine in postopke gre.

Iz vsega tega sledi, da se raziskovanje človekove pneumatološke dimenzije nahaja v središču človeka, kar nas vodi do spoznanja, da je človek v svojem bistvu duhovno bitje z duhovno dušo.

### *Kaj je duh, duhovna duša in struktura duhovne duše?*

Za T. Ivančiča je duh »stvarnost, ki je celovita, se ne da deliti na delčke in dele, je povsod, nima nekega drugega vzroka, ampak je ravno on sam sebi vzrok. Zdi se, da bi morali reči, da je duh pravzaprav tista prva stvarnost in tisto poslednje, iz česar vse izvira«<sup>9</sup>.

#### *a. Kaj je duh?*

E. Kandel pravi, da kot dobitnik Nobelove nagrade za raziskovanje možganov šele v poznem obdobju začenja raziskovati človekovega duha, ker se brez poznavanja duha ne more iti niti korak naprej v razumevanju možganov in človeka na splošno.<sup>10</sup>

V hagioterapiji Ivančič poudarja, *da je duh svoboda* (prim. 2 Kor 3,17) in strinja se z Berdjajevovo mislijo, da je bistvo duha ravno svoboda. Ker duh po njegovem ni omejen s prostorom in časom, z imanenco in transcenco, je zato istočasno povsod in zmeraj. Zanj je duh torej prvotna in končna stvarnost, tkivo biti in obstajanja, s katerim se srečamo preko transcendentov. Zato je duh dobrota, resnica, ljubezen, življenje. Filozofija pa pravi, da je duh eden, resničen, dober. Zato je bit duh, duh pa življenje in tako sta bit in življenje eno, pravi Ivančič.<sup>11</sup> Teologija pa z besedo bit imenuje Boga. Od tod lahko razumemo, da je naš intelekt duhovno spoznanje, ker spoznava bit, obstajanje kot takšno, vseobsežnost vsega.

Po drugi strani nam filozofija in hagioterapija odkrivata, da človek neizmerno presega samega sebe, da se razvija v skladu s svojimi spoznanji, ki so neomejena, ter da je on vedno drugačen. Zato hagioterapija predstavlja *duha kot transcenco*. Človek je torej sam v sebi projekt z neizmernimi možnostmi. Bistvo človeka je ravno ta neomejeni razvoj njegovega bitja, s tem pa tudi sveta okoli njega. Zato hagioterapija govori o spoznavni transcenci, s katero človek ne raziskuje in spoznava samo omejene zemeljske stvari in objekte okoli sebe, ampak tudi neomejene objekte, absolutno *bit* – Boga. Spoznava tudi moralne vrednote *biti*, kot tudi omejene vrednosti bitja in poseduje tudi moralno transcenco. Intuitivno spoznava tudi Boga, nesmrtnost svoje duše, neomejeno

zahtevnost vesti, samouresničenje v *biti* po moralno-etičnih vrednotah. Človek torej neizmerno presega samega sebe in ni nikoli tisto, kar je, ampak je tisto, kar lahko postane. »Človek je pravzaprav projekt, ki se mora uresničiti. Zato je človek bitje, ki se mora znati neprestano odrekati tistemu, kar je in kar ima, da bi postal tisto, kar lahko postane in kar je mnogo večje od tistega, kar on ima in kar je. Transcendenca je torej bistvo človeka in njegovega razvoja. Ko se človek ne drži transcendence, tedaj nastajajo v njem konflikti, travme, tedaj postaja duhovno bolan, vezan, omejen, depresiven in celo tudi suicidalen.«<sup>12</sup>

Za Ivančiča je *duh tudi zavest in samozavest*. Zanj je zavest spoznanje, ki je sedaj navzoče in s katerim razpolagam, ga lahko uporabim, saj ni padlo v pozabo. Zavest je zanj pravzaprav neke vrste luč, v kateri vidimo tisto, kar pravimo, da spoznavamo. Pravi, da je duh pogoj in temelj vsakega spoznanja. Po njegovem gledanju človek ne more spoznavati, če mu duh ni zdrav oz. če je depresiven, negativen, hudoben. Tedaj se nismo sposobni nečesa zavedati, kar pomeni, da se pravzaprav ničesar ne zavedamo, nič ne spoznavamo. Duh je torej temelj spoznanja, saj nas razsvetli in nam omogoči, da se začnemo nekega spoznanja zavedati. Človek pa je tudi samozavesten, saj »spoznava tudi sebe kot subjekt, se začne zavedati svojih spoznanj, procesov, ki se dogajajo v njem, začne se zavedati svoje odgovornosti, svoje svobode, svoje zavesti, svoje osebnosti, jedra svojega bitja. Človekova veličina ni v tem, da spozna mnogo zunanjih stvari, ampak da prepozna sebe, svojo notranjost, svoje bogastvo in svojo veličino in moč. Samozavest je odločilna. Samo samozavesten človek je lahko moralen, je lahko odgovoren.«<sup>13</sup>

### *b. Pojem duhovne duše v hagioterapiji*

Ko Ivančič govori o človekovi duhovni dimenziji, misli s tem na duhovno dušo in pravi, da »je človek duhovna duša«<sup>14</sup>. To pomeni, da ima človek v stvarstvu posebno mesto, saj je utelešen duh oz. poduhovljeno telo. Zaradi tega človek razpolaga z neživim svetom, z živalmi in rastlinami, z njim pa ne razpolaga nihče, niti on sam ne.

Človekov duh je združen s telesom in tako je človek kot enkratno bitje tega stvarstva sestavljen iz materije in duha. Ker je človek enota telesa in duše (prim. CS 14,1), se ne moreta drug od drugega ločiti, lahko pa se razlikujeta. Obenem Ivančič v hagioterapiji poudarja, da človek nosi v sebi vse, kar je ustvarjenega, in s tem misli tako na čisti duhovni svet kakor tudi na biološki in materialni svet. Človekova duhovna duša izhaja iz Stvarnika, saj jo je on iz samega sebe vdahnil človeku. Katekizem katoliške Cerkve pravi in tudi hagioterapija govori, da Bog vsako duhovno dušo ustvarja ob spočetju neposredno, da jo ne »proizvedejo« starši in da je ta duša nesmrtna.<sup>15</sup> Ivančič pravi, da je Bog absoluten duh, medtem ko pa je človek duhovna duša, in čeprav je vsa duhovna, je to v omejeni obliki. Ker je področje duhovne duše duhovno, se torej lahko ozdravlja samo na duhoven način, ne psihiatrično ali medicinsko, ampak po duhovni poti. Zato je ta pot do zdravja sveta. Vendar je pri tem potrebno upoštevati tudi delovanje in zakonitosti strukture duhovne duše.

### *c. Struktura duhovne duše in hagioterapija*

Če hočemo pomagati človeku na duhovnem področju, moramo še prej poznati funkcioniranje in strukturo duhovne duše oz. njene duhovne sposobnosti. Kakor ima človek svoje fizično telo in telesne organe, tako ima duhovna duša svoj duhovni organizem, svojo duhovno strukturo oz. moči, da je lahko človek vsestransko aktiven v svoji duhovni dimenziji. Vsaka duhovna sposobnost opravlja določeno funkcijo v tej celovitosti duhovne duše.

Kadar govorimo o duhovnih boleznih in njihovem zdravljenju, govorimo o duhovnem organizmu oz. duhovni strukturi človeka, torej o duhovni duši. To je tista človeška razsežnost, ki je transcendentna in ki oživlja tako psihični kot telesni organizem. Tukaj bi omenili dvanajst glavnih organov oz. moči duhovne duše.

1. **Oseba** – je središčni in najpomembnejši organ duhovne duše, iz nje se aktivirajo vse druge moči. Človek obstaja, kolikor je oseba, po njej mu gre vse dostojanstvo in partnerstvo samemu Bogu.

2. **Vest** – je organ smisla, pravi V. E. Frankl. Vest človeka opozarja, da je najpomembnejše za njegovo življenje in obstanek biti dober, iskati resnico in ljubiti sebe, ljudi in Boga. Kdor posluša vest, posluša Boga v sebi.

3. **Intelekt** ali **um** – je sposobnost, s katero spoznavamo bistvo stvari. Za razliko od razuma (ratio), s katerim spoznavamo naravne zakone in oblikujemo naravne znanosti, intelekt spoznava življenjske zakone in je predpogoj humanističnih znanosti.

4. **Srce** – je duhovno središče osebe.

5. **Svoboda** – v svobodi se človek odloča za življenje ali smrt, za greh ali proti grehu, za dobro ali zlo.

6. **Značaj** – v tej strukturi duhovne duše se nahajajo moralne in etične sposobnosti neke osebe.

7. **Religioznost** – je človeška duhovna sposobnost, da išče komunikacijo z izvorom vsega – Bogom.

8. **Ustvarjalnost** – je človeška sposobnost duhovnega izražanja v materiji.

9. **Spolnost** – na duhovnem področju so to moči ljubezni, zaupanja in dobrote, medtem ko se na telesnem področju izražajo preko nagona, na psihičnem pa v erotiki.

10. **Vera** – kot človeška duhovna sposobnost verjame v to, kar želi biti, da sledi ciljem, ki mu jih prinaša vera.

11. **Upanje** – je notranja gotovost, da bo človek to, v kar veruje, tudi dosegel.

12. **Ljubezen** – je človeška prva in zadnja potreba, njegova vrhunska vrlina in krepost, zanjo je pripravljen vse žrtvovati.

Človek je v svojem bistvu duhovna resničnost. Je oseba, ima vest, ki ga usmerja k dobremu, k resnici, lepoti v edinosti z izvorom njegovega življenja, njegovim Stvarnikom. Človek je sposoben intuitivnega spoznanja, vanj so položene vsebine moralnih in etičnih vrednot, je svobodno bitje, ki se ne da umiriti. Človek je religiozen, in če nima izkustva Boga, ta njegova sposobnost ostane nerazvita. Človek je v bistvu kreativno bitje, in če ne ustvarja stalno nekaj novega, vse do smrti in preko groba, on ni tisti, ki bi moral biti, in zato tudi ne tisti, kar je sedaj. Celotno človeško bitje in vse nje-



gove sposobnosti jasno kažejo na to, da človek ni samo psiha niti ne samo telo, ampak je prvenstveno in izključno duhovna duša. Kadar se gleda na človeka tako, takrat psihosomatska dimenzija dobi svoje mesto, svoj smisel in svoje zdravje. Kajti celoten človek ima samo en cilj: večni.

### *Hagioterapija s krščanskega vidika*

Hagioterapija je pomembna pomoč tudi Cerкви pri njeni novi evangelizaciji in v pastoralni kot tudi svetu pri graditvi nove družbe zaupanja in sodelovanja. Tako kot psihični bolnik ne more zdravo in pričevanjsko verovati niti spoznavati krščanske vere, toliko bolj duhovno bolan človek ne more sprejeti pastoralne in evangelizacijske ponudbe, če ni duhovno ozdravel. Hagioterapija je torej resnično nova evangelizacijsko-terapevtsko-misijonarska metoda, ki človeku odkriva korenine njegovega bitja in življenja.

Ivančić tudi opozarja, da se človek zaradi greha in delovanja zla v svetu težko pogovarja o Stvarniku, saj sta ta pojem in podoba Boga izkrivljena in ju človek doživlja kot negativno in pogosto zastrašujočo stvarnost. Zato pravi, da ljudje pristopajo k Cerкви z mnogimi zgodovinsko pogojenimi predsodki, kar jih ovira, da se jih evangelij ne dotakne.

Prav tako meni, da je brezupno poskušati obnoviti moralo družbe, ker imajo ljudje o morali napačno podobo, prav tako o užitkih, bogastvu, karieri, družini, poštenju in ljubezni. »Brez ozdravljenja človekove duhovne dimenzije ne moremo pričakovati prenove družbe in preprečevanja korupcije na vseh ravneh. Ljudi je potrebno najprej ozdraviti predsodkov, pomagati jim priti do zdravja duha in resnice, da bi lahko razumeli preobrazbo družbe in evangelizacijo Cerkve. Človeka je potrebno najprej ozdraviti, potem bo šele sprejel vero in poštenje. Če bi hoteli človeka zdraviti z molitvijo ali zahtevami glede človeške etike, pacient tega zdravljenja ne bo sprejel, ker je prepričan, da hočejo nekompetentno, amatersko in naivno zdraviti njegove globoke rane. Po drugi strani pa se je

v praksi pokazalo, da z govorjenjem o *biti* in transcendentalih ter z vsemi zakonitostmi duhovne duše zelo uspešno in prepričljivo zdravimo človeka.«<sup>16</sup>

Hagioterapijo lahko iz krščanskega vidika razumemo kot Jezusovo triletno delovanje pred njegovo smrtjo, vstajenjem in prihodom Svetega Duha. Kakor v hagioterapiji je tudi Jezus v času svojega javnega delovanja zdravil vse bolezni in slabosti, odpuščal je grehe, ne da bi spraševal, ali se ljudje za to kesajo ali ne, imel je sočutje do vsakega trpečega, najbolj pa do ljudi, ki so se pogreznili v suženjstvo zla, sovraštva, nezaupanja, slabih navad in prizadetosti od strahov in temnih sil. Dejal je, da so grešniki kot carinik in drugi skorumpiranci pravzaprav bolniki, ki jih je potrebno zdraviti. Zoperstavljal se je farizejem, pismoukom in starešinam, iskal je sočutje, usmiljenje in ozdravljenje njihove ranjenosti. Jezus jih je zdravil, a jih ni odreševal. Ivančič poudarja, da je Jezus šele po smrti, vstajenju in prihodu Svetega Duha odreševal, vodil v nebesa in pričel ustvarjati Božje kraljestvo. Tako zastopa mnenje, da je hagioterapija Jezusovo delovanje pred njegovo smrtjo, cerkvena pastorala pa je po njegovem delovanju, ki se je pričelo po njegovi smrti, vstajenju in prihodu Svetega Duha.<sup>17</sup>

Utemeljitelj hagioterapije primerja delovanje hagioterapije delovanju matere Terezije v Kalkuti v Indiji. Vsem je pomagala, jih negovala in zdravila samo zato, ker so bili ljudje. Tudi prilika o usmiljenem Samarijanu (prim. Lk 10,25–32) predstavlja ravno tako hagioterapevtsko delovanje, saj se Samarijan pri tem nič ne vpraša, kdo je ranjenec, v kaj veruje, ali je grešnik ali pravičnik, ali si zasluži njegovo pomoč, ampak pristopi sočutno kot Jezus in ga zdravi. Iz tega lahko jasno razberemo, da je hagioterapija pred evangelizacijo in cerkveno pastoralo, saj je pogoj za njeno delovanje.

Cilj hagioterapije je po Ivančičevem prepričanju pomagati človeku, da bo spoštoval fizikalne, biološke in moralne zakonitosti oz. da bo živel resničnost transcendentalij, kot so *unum, verum, bonum et pulchrum*.

Hagioterapija je praksa in metoda antropološke medicine, ki je namenjena vsem ljudem, saj je vsak človek duhovna duša.

Medtem ko so molitve za notranje ozdravljenje krščanski način nudenja terapevtske pomoči vernikom kristjanom, je hagioterapija znanstveno utemeljena terapevtska metoda za zdravljenje duhovne duše, ki je uporabna za vse ljudi, vseh svetovnih nazorov in za vse ljudi, ki trpijo.

### *Hagioterapija in zdravje*

Prof. Ivančić razume definicijo Svetovne zdravstvene organizacije glede zdravja kot stanja popolnega telesnega, duševnega in socialnega blagostanja, nekoliko širše, saj zanj »duševno« ni isto-vetno s psihičnim. Sam pravi, da se najvišja mera zdravja ne more zreducirati na enostavno formulo, ker je zdravje »svojevrstna vsota duševno-duhovnih odnosov in telesno funkcijske podobnosti«<sup>18</sup>. Temu razmišljanju pritrjuje tudi B. Häring, ki meni, da je duhovna bolezen »izguba središča« ali pa »pomanjkanje duha celote« in da »celovito razumevanje zdravja obsega tudi čim večjo harmonijo telesnih in duševnih moči in odgovarjajoče poduhovljenje telesa in utelešenje duha«<sup>19</sup>.

Duhovna duša ima svoj organizem in zdravje človekove duhovne dimenzije je tudi zdravje vsakega organa duhovne duše. Zdravje uničuje zlo, greh, poželenje, zdravje pa vzpostavlja to, kar je resnično, lepo in dobro. Zato je moralno-etična zakonitost bistvena za človekov obstanek. D. G. Amen poudarja, da negativna misel, beseda, delo, nemoralna odločitev in namen vidno uničujejo možganske celice.<sup>20</sup> Nasprotno temu dobra beseda, pozitivna misel, moralno delovanje, pošten namen, človekoljubna odločitev rehabilitirajo uničene možgane in uničene predele človekove duhovne duše kot tudi njegovega telesa. D. G. Amen dobesečno pravi takole: »Znanstveno je dokazano, da pozitivno in duhovno življenje izboljšuje delovanje možganov.«<sup>21</sup> Celični biolog B. Lipton pa pravi, da vsaka celica človekovega telesa vsebuje duhovno dimenzijo, ki vse celice naredi za človeške celice in zato vsaka celica reagira na človekovo spoznanje in na njegove odločitve.<sup>22</sup> Duhovna dimenzija

je vsekakor odločilna za normalno funkcioniranje človeka in za ustvarjalno človekovo delovanje.

Avstrijski nevrolog, psihoterapevt in ustanovitelj logoterapije V. E. Frankl pa govori o tem, da se vsak človek bolj ali manj zaveda, da Bog obstaja – zato govori o ‚Bogu podzavesti‘ in trdi, da je ateist samo tisti človek, ki ima v sebi potisnjen in negativen odnos do Boga, ki je resničnost našega življenja. V smislu predhodnih izjav D. G. Amena in B. Liptona lahko razumemo V. E. Frankla, zakaj govori o neki vrsti nevrotičnosti pri ateistih, saj je njihov odnos do transcendece moten.<sup>23</sup> Dalje sta nevrologa Ramachandran in Amen pri raziskovanju možganov odkrila, da v možganih obstaja t. i. ‚točka oz. modul Bog‘, ki aktivira vse druge človekove sposobnosti. Zakaj sta tej točki oz. modulu dala takšen naziv? Oba imenovana nevrologa sta odkrila, da ta ‚točka oz. modul Bog‘ aktivira vse človekove sposobnosti samo tedaj, ko človek moli, bere in premišljuje Sveto pismo, ko meditira, skratka, ko se versko ‚angažira‘.<sup>24</sup> Med drugimi tudi znani celični biolog dr. Lipton govori o tem, da je vsaka človeška celica prežeta z duhom, kar potrjuje to, kar uči teologija, da je človek zares poduhovljeno telo oz. utelešen duh.

Duhovno zdravje je dinamika in zato imeti duhovno zdravje pomeni biti stalno v nekem procesu vstopanja v zdravje duha. Zato mora biti hagioasistent človek, ki je v stalnem procesu spreobračanja, oz. v procesu stalne preobrazbe, da bo lahko sam postal lekarna za svoje paciente.<sup>25</sup> To mu tudi omogoča, da živi stalno na duhovni ravni v tesnem stiku z Bogom Stvarnikom, ki je absolutna Bit in večni Izvor njegovega življenja ter zdravja.

### *Izvor duhovnih bolezni*

Zlo je izvor duhovnih bolezni. Zlo je tudi pomanjkanje dobrega. Človek je relativno, ne pa absolutno bitje. Zato lahko sebe okrni, lahko postane hudoben. Lahko laže in vara, ima ideologije za resnico, temo za svetlobo, nehumanost za dobroto. Ko dela zlo, ko se laže, ko govori negativno, ko deli ljudi, namesto da jih zbira,

ko živi grdo, sam sebe uničuje, vrže sebe iz središča življenja oz. obstajanja, sebe naredi za trpina, bolnega, nesrečnega, nesmiselnega. Zato biti dober ni zahteva neke morale, še manj neke religijske, etične ali podobne zapovedi, ampak je to zahteva samega obstajanja. Človekov biti ali ne biti je vprašanje, ali se bo želel odločiti za dobro ali ne. To pomeni, da dobro samega človeka ohranja v obstajanju, pri življenju in ju utrjuje v njem. Zlo pa meče človeka iz obstajanja, ga ruši, uničuje. Tako zlo uničuje tisto, na čemer obstaja. Tema je samo pomanjkanje svetlobe in ne nekaj. Zato se zlo ne uničuje z nasprotovanjem zlu, temi, grdobiji, ampak samo, ko se odločaš za dobro, za resnico, za enost, za lepoto. Enako je z resnico. Če človek laže ali vara druge ali zavaja druge v zlo, tedaj prvenstveno sebe ruši in uničuje, ne ustvarja nič novega v družbi, s tem sebi ne dodaja nekega imetja, lepšega življenja, ampak pravzaprav uničuje samega sebe. Zlo v človeku uničuje torej samega človeka ali pa zlo uničuje samega sebe. Zlo vedno živi na račun dobrega in ga uničuje. Zato je njegov parazit.

Ivančič pravi, da nekateri sodobni medicinski antropologi govorijo, da ima 70% psihosomatskih bolezni svoj vzrok v duhovnem področju in tudi antropolog A. Jores govori v tem smislu o 60–70%.<sup>26</sup> Tako govorijo najnovejše raziskave. Delati hudo se nikoli ne izplača, ker je zlo povzročitelj bolezni, ran in travm na duhovni duši. Kdor drugemu dela zlo, uničuje najprej sebe, onemogoča svoje življenje in potem rani in uničuje tudi življenje drugega.

Iz tega razumemo, kje je človekovo zdravje duha, kje je njegova usoda, za kaj se mora odločiti, zakaj sta moralnost in etičnost za človeka biti ali ne biti. Biti moralen, biti dober, biti resnicoljuben, ljubiti ljudi ni neka glazura, ni nekaj dodanega človeku, ampak njegova sama eksistenca. Zlo, sovraštvo, laž, grdobija torej niso nekaj kar se lahko človeku doda, ampak je to nekaj, česar nima, kar je uničil in kjer sebe kotali proti lastnemu uničenju.

Bolezen duha nastane, ko se človek veže na to, kar je omejeno, ozdravljenje duha pa nastaja, ko se človek veže na to, kar je večno, neuničljivo, humano in moralno. Ko se človek veže na nekaj, kar je omejeno, deluje na psihofizični ravni. Ko se veže na

nekaj, kar je neomejeno, duhovno, miselno, moralno in etično, tedaj se veže na neminljivo, večno, neuničljivo, kar ga uresničuje za vedno. Človek je pripravljen zapustiti vse, kar ima na zemlji, da bi uresničil svobodo, resnico, ljubezen. Ljudje dajo življenje za svobodo, to pomeni vse na zemlji, ravno tako za resnico, ljubezen, poštenje. V tem je človekova spoznavna in moralna transcendenca. Človek se lahko veže na neki detajl in pozabi na celoto. Lahko se naveže na nekoga, ki se mu zdi, da mu bo zagotovil zdravje, mir ali kaj podobnega za neki trenutek, ter pozabi na Boga, ki mu je pravzaprav temelj vsakega miru, gotovosti, uresničenja in življenja.

Zato je v hagioterapiji bistvena terapija t. i. spreobrnjenja, obrat od zla k dobremu, od laži k resnici, od grdega k lepoti, od ločevanja k zbiranju ljudi. Pokesati se in iskreno odpustiti najgloblje in najprej zdravi duhovno dušo, s tem tudi psiho in telo. Prav tako spoznanje, da je ljubezen človekova najgloblja potreba. Ljubezen pomeni misliti, govoriti in delati samo to, kar je dobro in resnično. Tako zbirati ljudi je vrhunsko dobro, človekova neizmerna sreča in zato ljudje najbolj hrepenijo po njej, največ govorijo in pojejo o njej.

### Sklep

Bistvo hagioterapije je pravzaprav v tem, da človeku pomaga zaupati v dobro, v temelje obstajanja, v *bit*, ki je ena, dobra, lepa, resnična in polna ljubezni ter sočutja za človeka. Odkriva mu znanstvene resnice in kaže na moč človekove duhovne dimenzije, ga pripelje do odkritja Stvarnika, prijatelja, človeka in sveta in jasno pokaže, da obstaja pot v svobodo. Po eni strani deluje makroterapevtsko, ko osvobaja družbo in ljudi v njej, po drugi strani pa mikroterapevtsko, ko ozdravlja ljudi vseh sodobnih zablod, odvisnosti, sovraštva, hudobije in bolezni. Medtem ko Cerkev odrešuje človeka od zla, greha, krivde in kazni, pa hagioterapija in antropološka medicina ozdravljata rane, travme in bolezni, ki so jih pustili grehi, krivde, zlo in zablode. Zato je hagioterapija pot

k zdravju celotnega človeka in lahko deluje kot predkatehumenat v procesu nove evangelizacije.

### Opombe

- <sup>1</sup> Ta model njegovega praktičnega modela nove evangelizacije je lepo predstavljen v njegovi knjigi *Srečanje z živim Bogom*, ki je bila prevedena in izdana tudi v slovenščino l. 2004.
- <sup>2</sup> Obrednik *Uvajanje odraslih v krščanstvo (UOVK)* ob tem spodbudno pravi: »Spokorni shodi katehumenov, ki jih obhajamo slovesno ob nedeljah, imajo dvojni namen, da bi namreč razodeli, kar je v njihovih srcih še slabotno, bolno in napačno in bi to ozdravili oz. da bi utrdili tisto, kar je dobro, veljavno in sveto. Ti shodi naj dosežejo osvoboditev od greha in hudega duha in utrditev v Kristusu, ki je pot, resnica in življenje izbranih« (UOVK 25).
- <sup>3</sup> Prim. T. Ivančič, *Odkritje duhovne terapije*, Skupnost MiR Slovenija, Turno 2011, 58.
- <sup>4</sup> Prim. Janez Pavel II., *Salvifici dolores*, 5.
- <sup>5</sup> Tu mislim predvsem na njuni tesni sodelavki in hagioasistentki Lelo Crnek in Silvano Vrdoljak. Njuni knjigi *Hagioterapevtska lekarna* in *Kako postati hagioasistent* bomo kmalu dobili tudi v slovenskem prevodu.
- <sup>6</sup> Prim. T. Ivančič, *Odkritje duhovne terapije*, Skupnost MiR Slovenija, Turno 2011, 54; T. Ivančič, *Hagioterapijska antropologija*, Teovizija, Zagreb 2010, 41; T. Ivančič, *Dijagnoza duše i hagioterapija*, Teovizija, Zagreb 2006, 98–99.
- <sup>7</sup> Pojem duhovna duša, je pojem, ki ga uporablja 2. vatikanski cerkveni zbor v svoji *konstituciji o Cerkvi v sedanjem svetu*, kjer pravi: »Ko človek priznava *duhovno* in neumrljivo *dušo* v samem sebi, ni igrača varljivega slepila, ki bi izviralo samo iz fizičnih in družbenih razmer, marveč nasprotno, prodira prav do globlin resnične stvarnosti« (CS14,2). Pojem nesmrtna duša pa so uporabljali že grški filozofi še posebej Aristotel in tudi sodobni teologi in filozofi (prim. Ivančič 2011, 9).
- <sup>8</sup> T. Ivančič, *Dijagnoza duše i hagioterapija*, Teovizija, Zagreb 2006, 27.
- <sup>9</sup> T. Ivančič, *Hagioterapijska antropologija*, Teovizija, Zagreb 2010, 30.
- <sup>10</sup> E. Kandel, *Auf der Suche nach dem Gedächtnis, Die Entstehung einer neuen Wissenschaft des Geistes*, Pantheon, München 2007, 11–15; 403–418; 452,456–457.
- <sup>11</sup> Prim. T. Ivančič, *Hagioterapija u susretu s čovjekom*, Teovizija, Zagreb 2011,72–74.
- <sup>12</sup> T. Ivančič, *Hagioterapijska antropologija*, Teovizija, Zagreb 2010, 33–34;
- <sup>13</sup> Ivančič, *Dijagnoza duše i hagioterapija*, Teovizija, Zagreb 2006, 137.
- <sup>14</sup> T. Ivančič, *Hagioterapijska antropologija*, Teovizija, Zagreb 2010, 36.
- <sup>15</sup> T. Ivančič, *Hagioterapija u susretu s čovjekom*, Teovizija, Zagreb 2011, 80. Katekizem katoliške Cerkve pravi, da izraz »duša« v bibličnem smislu pomeni: a) človeško življenje (Mt 16,25–26; Jn 15,13) ali b) celotno človeško osebo (prim. Apd 2,41); c) to, kar je najbolj notranjega v človeku (prim. Mt 26,38; Jn 12,27) in najdragocenejšega v njem (prim. Mt 10,28; 2 Mkb 6,30); d) to, po čemer je človek še posebej podoben Bogu in da je pojem »duša« pomeni duhovno počelo v človeku (prim. KKC 363)
- <sup>16</sup> Prim. KKC 33; CS 14,2; 18,1
- <sup>17</sup> T. Ivančič, *Hagioterapija u susretu s čovjekom*, Teovizija, Zagreb 2011, 50.
- <sup>18</sup> Prim. T. Ivančič, *Hagioterapija u susretu s čovjekom*, Teovizija, Zagreb 2011, 51.
- <sup>19</sup> T. Ivančič, *Odkritje duhovne terapije*, Skupnost MiR Slovenija, Turno 2011, 48.
- <sup>20</sup> B. Häring, *Kristov zakon III.*, Krščanska sadašnjost, Zagreb 1986, 150; Nav. T. Ivančič, *Dijagnoza duše i hagioterapija*, Teovizija, Zagreb 2006, 195.

- <sup>20</sup> Prim. D. G. Amen, *Liječenje hardwarea duše*, VBZ, Zagreb 2003, 23., 152–153.
- <sup>21</sup> D. G. Amen, *Liječenje hardwarea duše*, VBZ, Zagreb 2003, 89.99.
- <sup>22</sup> Prim. D. G. Amen, *Liječenje hardwarea duše*, VBZ, Zagreb 2003, 152–153; prim. <http://www.mir-slo.si/kaj-je-hagioterapija/>
- <sup>23</sup> Prim. V. E. Frankl, *Bog podsvijesti*, Oko tri ujutro, Zagreb 1980; 41., 45–46, 51, 53.
- <sup>24</sup> Prim. D. G. Amen, *Liječenje hardwarea duše*, VBZ, Zagreb 2003, 30.40.
- <sup>25</sup> Z izkustvom vera postane znanje. Znanje, ki je sad osebnega izkustva, pa je moč s katero se v hagioterapiji posreduje zdravje hagiopacientu.
- <sup>26</sup> Prim. T. Ivančić, *Dijagnoza duše i hagioterapija*, Teovizija, Zagreb 2006, 19; prim. A. Jores, *Čovjek i njegova bolest*, Oko tri ujutro, Zagreb 1998; 150.